

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én másfél iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Ném tagok egész évre 2 frttal fizethetnek elő, féléves előfizetés el nem fogadtatik.

Pénz- és értékküldemények az ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ ezímenndők.

A hirdetési díjszabályzatról a kiadó hivatal ad felvilágosítást.

„Kis hirdetések“-ben minden szó 2 kr., egyleti tagoknak 1 kr, lakcimmal minden közlés után még 30 kr.

Szerkesztő bizottság: elnök Szabó József; Dr. Berde Áron, Bárá Jósika Sámuel, Szabó Sámuel, Vörös Sándor, felelős szerkesztő: Gamauf Vilmos.

Tartalom: Hitel és szövetkezés Dr. Wolff Károly. — A Johánytermelés érdekében. — Kiállítási mozgalmak. — A vetőmag kiválasztása. — A lótetű kipusztítása. — A rák-dőgvész és annak okai. — A hangya mennyiben ellensége a gyümölcsésznek? — A lovak vakarása. — A gyümölcsök érésének siettetése. — Tűzveszélykor az állatok megmentése. — Felhívás Magyarország állattenyésztőihez. — Pályázati hirdetés. — A sertéshus szállítása. — A fogarasi ménésbirtok. — Piaci árak. — Hirdetések.

Hitel és szövetkezés. *)

A magam elibe tűzött feladat arra szorítok, hogy felülvizsgálva hitelviszonyaink némely jelenségét kapcsolatban a termelés céljára alakult szövetkezetekkel, fűzzek hozzá egy néhány vezérrelvet közigazgatási politikánkra nézve. Tekintettel azonban a rendelkezésemre álló idő rövid voltára, célom kivételében szives elnézést kell kérnem és ha ezért némely kérdést csak futólag érintek, számítok e tisztelt értekezlet szakavatottságára, a mely lehetővé teszi, hogy egy-egy dologra csak röviden rámutassak, feleslegessé tévén a nagy feneket kerítő magyarázatokat.

Kapcsolatba hozván a hitelügyet a termelés céljára alakult szövetkezetekkel, már eleve is szűk határok közé szorítom azt a tért, a melyet e szerény dolgozatom felölel. A mi erdélyi társadalmunknak ugyanis csak azokat a termelő osztályait veszem szemügyre, a melyek körében legkönnyebben kivihetőnek és legsürgősebben kívánatosnak tartom szövetkezetek létesítését termelés céljára. Ez osztályok: a nagy és közép-birtokosok, a parasztok és az iparosok.

Nem szeretném azonban, ha ezt valaki félre értené, mint ha valami fokozatos osztályozása a társadalmi rendeknek lebegett volna a szemem előtt. Az említett osztályokat csupán azért emelem ki, mivel főtényezői az erdélyi részek lakosságának.

*) Előadta szerző a június hó 29-én tartott közigazdasági értekezleten.

Éppen oly távol vagyok attól a felfogástól, a mellyel némely régi közigazdasági iskola — teszem az u. n. physiokratiai — csupán a mezei gazdák osztályát tekintette termelő osztálynak, a többieket, még az iparost is, mind a nem termelők közé sorozta. De még annak sem kívánok tért adni, hogy abból, hogy némely termelő osztályt nem vontam be ezuttal tárgyalásom keretébe, valaki azt következtesse, hogy ezekre nézve nem tartom kívánatosnak, sőt szükségesnek hitelügyünk intézményeinek javítását. Így, hogy csak egyet említsek, élvez ugyan kereskedőségünk jutányos váltó-leszámítoló hitelt az osztrák-magyar banknál, de még nem ismeri azokat az előnyöket, a melyek Angliában a csek- és clearing-forgalommal járnak és melyek a birodalmi tanácsba képviselőket küldő országokban is életbe léptek a mióta az osztrák postatakarékpénztár behozta a csekek és bejegyzett követelések kölcsönös elszámolását. Igen hálás feladat volna, ha a magyar postatakarékpénztár és magán pénzügyintézeink is létre hoznák a mi kereskedelmi forgalmunkban a csek- és clearing-forgalommal járó könnyebbségeket és megtakarításokat.

E talán felesleges bevezetés után fenn jelzett feladatomra térek és sorban megbeszélek a fenn említett osztályok hitel-igényei kielégítésére vonatkozó némely intézményt, a melyet tekintettel a kereseti és termelő szövetkezetek létesítésére is kívánatosnak látok.

I. A nagy és közép birtokosok.

Nem bocsátkozom itt annak az emlékiratnak a méltatásába, a melyet az erdélyi részek képviselői nem rég átnyújtottak a miniszterelnöknek és a pénzügyminiszternek; hiszen célját nem érte el és főkövetelése: az állampolgár, pénzügyi viszonyaink miatt nem is igen számíthat sikerre. Telekkönyveink némely kétségtelen hiánya alkalmasint meg fogja lelteni orvoslását. Így például éppen oly megfoghatatlan, hogy a nagy birtokosaink gazdaságában oly nevezetesen szereplő királyi kisebb haszonvételek nem jutnak mint birtokrészek a

telekkönyvbe s ennél fogva nem is lehetnek jelzáloghitel alapjai; mint a mily szükséges, telekkönyvi törvényhozásunk emulasztásának mielőbbi helyre hozása. Éppen oly sürgős a gyors intézkedés annak a jelzáloghitelre nézve oly káros zavarnak a megszüntetésére, a mely onnan ered, hogy az új teleklajstromokban a telek részletek merőben másként vannak jelölve, mint a régiekben. Mindazonáltal ezek csak alárendelt részletkérdések az egy főkérdéshez képest: mi módon lehet a nagy és közép-birtokosok hitelszükségén segíteni?

Ingadozni, sőt ősi birtokából egészen kiszorulni látunk nem egy tiszteletreméltó nemzetséget, a melynek a neve tündöklik hazánk történelmében.

Mi módon lehetne tehát fentartani és támogatni hitel útján a mai állampolgári társadalomban is nélkülözhetetlen osztályát a nagy- és közép birtokosoknak?

Az államsegély legalább abban a formában, a melyben az erdélyrészi képviselők igénybe akarták venni, az adott viszonyok közt nem jöhet szóba. De még egy más szerény észrevételre is veszek bátorságot magamnak. Én részemről nem hiszem, hogy az emlékiratban tervezett földhitelintézet megfelelt volna annak a váráhozásnak, a melyet a nagy- és közép-birtokosság helyzete javítása iránt hozzá kötöttek. Ez a földhitelintézet banknak volt képzelve és az én szerény véleményem szerint egy bank vezetése vagy már eleve se lett volna a nagy birtokosság kezében, vagy csakhamar átment volna olyanok kezébe, a kiknek semmi érdekek sincs a nagy-birtokosok osztályának fentartásában, vagy legalább nem tudnának valami nagy lelkesedéssel és odaadással szolgálni ez ügynek.

Ha tehát nincs mód az állámsegélyben, mi marad? Önök ki fogják találni, még mielőtt kimondom: az önségély. A tisztelt értekezlet tagjainak érett tapasztalásával és beható ügyismeretével szemben tapintatom tiltja apróra kidolgozott tervek és javaslatok előterjesztését, csupán rövid jelzésekre szoritkozom. Rámutatok csupán a poroszországi tartományi hitelszövetkezetekre, a melyeket a Stein-Hardenberg-féle törvényhozás is fentartott, — és éppen úgy az 1841 óta fennálló galicziai rendi hitelintézetre.

A poroszországi tartományi hitelszövetkezetek a nagy birtokosok önségély egyesületei. A nagy birtokosok ugyanis egyetbe állanak együvé, a mely egyesület az egyes tagok hitelszükségletét úgy elégíti ki, hogy zálogleveleket bocsát ki és ad ki a hitelre szorultaknak. E záloglevelek árfolyamát azzal emelik és tartják fenn, hogy biztosságát az összes tagok egyetemleges kezességére alapítják.

A hiányzó szabadon mozgó tőkét részint a tartomány összes birtokosainak közös kezességével, részint tartaléktőke alakításával helyettesítik. Minthogy az egyesület csak a magok tagjain kívánnak segíteni, nem dolgoznak sem tiszta nyereségre, se osztalékra s ezért a lehető legolcsóbb kamatra nyújthatnak hitelt tagjaiknak.

Én az ily tartományi hitelegyletek intézményét a mi viszonyaink közt is alkalmazhatónak hiszem. Úgy képzelem ugyanis, hogy egy vagy egynehány szomszéd vármegye nagy birtokosai összeállanak egy hitelegyletbe, a melynek feladata volna, a zá-

loglevelekben kölcsönöket juttatni tagjaiknak, a kiknek birtokaik egynemű volta következtében egyenlők érdekei, a mi öszhangzó együtt működést tesz lehetővé; a záloglevelek árfolyamát az összes tagok egyetemleges kezessége emelné. A kormány e záloglevelek elhelyezését azzal könnyíthetné, hogy elfogadhatóknak nyilvánítaná árvapénznek elhelyezésére, katonai házassági biztosítékok és mindennemű övadékok letételére.

Minthogy továbbá mint önségélyző egyesületek csupán a magok tagjaiknak juttatnak kölcsönöket és osztalékok kiosztását határozottan kizárják, az ily szövetkezeteket adómentesekké lehetne tenni és ha mutatkoznék valami tiszta nyereségre, melynek előállása célul ugyan nem volt, azt tartalék alap alakítására lehetend fordítani, eshetőleg alapjává tenni létesítendő kereseti és gazdálkodó szövetkezeteknek, a melyeneket nagy birtokosok is alakíthatnak gazdasági gépek, nyers anyagok közös beszerzése, gazdasági termények (bor, kereskedelmi növények stb.) közös elárúsítása céljára. Hogy az ily kereseti és gazdálkodó szövetkezetek nem csak a kicsiny vagyoni embereknek valók, bebizonyították a kelet porosz tartományi jó módú birtokosok, a kik tetemes előnnyel szerzik be főleg trágya-anyagjokat és takarmány-szükségletüket szövetkezés útján.

II. A kisbirtokosok (parasztgazdák).

Hogy a kisbirtokos parasztgazdák hitelszükségén segíteni lehessen, helyi pénzügyintézetekre van szükség. Legalkalmasabbnak bizonyultak e célra a Raiffeisen-féle kölcsönpénztárak, a melyek különösen nyugoti Németországon, a porosz Rajnamelléken, Wesszfáliában, Hesen-Naszauban, a heszeni nagyhercegségben, az alsó és közép frankoniai bajor kormánykerületekben, a sváb és neuburgi, rajnapalotagrófi kerületekben, Württembergben és Elzász-Lotharingiában meghonosodtak. Innen áttérjünk Sziléziába és Thüringiába és mindenütt áldást tárjasszunk a nagy számu gazdák és apró birtokosok közt. Lefordítván magyarra Raiffeisen művét: „A kölcsönpénztár-egyesületek, kapcsolatban a pincze-, tej-, állatbiztosító stb. szövetkezetekkel, mint segédeszközök a vidéki nép bajai ellen“ (4-ik kiad. Raiffeisen és társa. nyomt. és kiad. Heddesdorf-Neuwied), a magyar országos gazdasági egyesület különösen figyelmeztetett rájuk. Köztudomás szerint az alsó-ausztriai tartománygyűlés a maga utolsó üléséből országos költségen megbízottakat küldött ki a hely színére e pénztárak tanulmányozására. Én magam tavaly ősztől fogva járok ily egyesületek alapításában és eddig — kivált Nagy-Szeben környékén működve — takarékos és előlegező egyesületeket létesítettem Nagy-Csűr, Egerbegy, Asszonyfalva, Szent-Erzébet, Fenyőfalva, Veresmart és Szerdahely községekben. Rövid tapasztalásom után csak elismerőleg nyilatkozhatom az egyesületek jótékony hatásáról.

E kölcsön-pénztárakra szükség van, hogy egyfelől hatályosan küzdjenek az uzsora ellen, másfelől hogy magoknak a kisbirtokosoknak a gazdálkodásának segítségére legyenek.

A ki egy pillantást vet a mi vidéki községeink lakosságának hitelviszonyaira, meg fog győződni, hogy csaknem minden községben többé kevésbé dül az uzsora. A paraszt ember többnyire nem is tudja, hogy uzsora kamatokat fizet. Az az

emberberát, a ki neki pénzt kölcsönöz — és ily kölcsönadó van csaknem minden községben, — eshetőleg megelégszik négy százzal — havonként, hogy ne is szoljak azokról a még gonoszabb esetekről, a melyekben hetenként fizetik a kamatot. Csaknem rendesen az is járul hozzá, hogy a kölcsön mekkoraságához képest az adós a kamaton kívül kötelezi magát hitelezőjének egy vagy több napszámot ingyen tenni, vagy rétjei termését kamat fejében átengedni és e termést még maga is kaszálja le; vagy bortermő vidéken szőlője mustját köteles átadni, a mi aztán még inkább uszorává bélyegzi a kölcsönüzletet.

Ez a módja a hitelkielégítésnek a vidéken oda vezet, hogy falusi községeinkben a vagyonos osztály kiszákmányolja a szegénnyt, egynehány család a szegénység rovására meggazdagodik — eshetőleg egy-egy községben az itt ott megjelenő zsidó korcsáros folytatja ezt az üzletet — s a nép többsége koldusbotra jut.

Példák az uszora alakjaira tömegesen találhatók.

Álljanak itt a hitel szűke és a vidéki nép közt dúló uszora megvilágítására a következő adatok, a melyeket tökéletesen hiteles tudósításokból meritek:

Ker cz községben egy ottani falusi szatócs 100—200 század kamatot vesz adósaitól. Egy-egy paraszt 11 frt után három év alatt 150 frt; 3 frt után 3 év alatt 30—40 frt kamatot fizetett.

R é c s e községben 40 kr. után egy kupa must jár kamatba; itt és számos más községben kamat helyett egy egész földet adnak zálogba, azaz használatát engedik át a hitelezőnek.

K i s - L u d a s községében tíz paraszt alkotott egy szövetkezetet, mindenki az üzleti tőkéhez 100 liter törökbuzával járult. Itt 80 liter törökbúza után 20 liter a kamat stb. stb.

E hitelnyomoruság megszüntetésére nem elégségesek a városi takarékpénztárak és előlegező egyletek.

Az előbbieket csak jelzálog-hitel adhatnák és tekintve azt az elővigyázatot, a melyre utalva vannak, ezt is csak szűk mérvben. A városi előlegező egyletek váltóra adnak kölcsönt, de csak tagjaiknak, tehát csak városi lakóknak. E szerint a városi pénzüintézetek nem bírják teljes mérvben nyújtani a szükséges segínyt. Ehhez járul, hogy kicsiny megtakarítások elhelyezésére vidéki községeink legnagyobb része igen távol van ez intézetektől. Igénybe vételök sok időbe kerül, sokszor még költségbe is. Így esik aztán, hogy az apró megtakarításokat, még mielőtt hozzá jutnának, hogy valahová betegyék, elköltik s néha haszonlatanságokra. Másfelől kölcsönt kapni ily pénztárakból nem ritkán nehézséggel, minden esetre idővesztéssel jár. A városi pénzüintézeteknek természetesen tudakozódnok kell a kölcsönkérők viszonyai után. Ez nem csak késedelemmel jár, hanem sok esetben még más okból is kellemetlen az illetőnek. A kölcsön megadása főleg a helyi hatóság értesítésétől függ, és itt óhatatlan, hogy ne essenek meg — úgy szólván — emberi gyarlóságok.

Ez okokból következik hogy a falusi népességre nézve is áll ez a tétel: segíts magadon s az isten is megsegít! Falusi embereinknek össze kell állniok apró takarékok és előlegező egyletekbe. Az egy községbeliek innen aztán elegendő hitelt élvez-

hetnek és nyerhetnek, mihielyt szövetkezetben egyesülnek. Először is ily módon könnyebben helyezhetik el apró megtakarításait, a melyeket megővhatnak az elfecsérléstől; másodsor kevesebb idővesztéssel és csekélyebb költséggel szerezhetik meg a szükséges kölcsönöket; harmadszor igazságosabban osztozkodhatnak a hitelélvezetben, mert az egy faluban lakók legjobban ismerhetik egymás vagyoni viszonyait, személyes tulajdonságait, megbízhatóságát, szorgalmát, takarékoságát — mind azokat a tényezőket, a melyek tekintetbe jönnek a hitelmenyiség kiszabásakor.

De arra is szükségesek e falusi takarékok és előlegező egyletek, hogy falusi községeink gazdasági termelését növeljék.

Ezt egyfelől azzal eszközlik, hogy az egyes könnyebben helyezhetvén el apró megtakarításait és olcsóbb kölcsönhez juthatván, a maga saját gazdaságát bírja javítani.

De egyenesen is hatniok kell ez egyleteknek a gazdasági termelés emelésére. A működésökből eredményező tiszta nyerménynek a külön egyleti tőke (tartalékalap) alakításán kívül önálló gazdasági szövetkezetek létesítésére is kell szolgálnia; például, gazdasági gépek beszerzésére, bortermő vidékeken pinczeegyletek, szőlő kiviteli egyletek, marha- vagy kölcsönös tűzbiztosító társaságok felállítására, alagcsövezésre, rétmivelésre, gyümölcsfa- vagy tűzifa-ültetvények beállítására s végre gazdasági mellékfoglalkozások életbe léptetésére, a melynek gyümölestermelés, méhészet, házi ipar stb.

Ezek a régi helységi egyletek már alakulásuknál fogva is helyi gazdasági-egyletek is lesznek, a melyek más gazdasági-egyletektől abban különböznek, hogy nekik az ajánlatba hozott javításokra és beszerzésekre pénzek is lesz. Az egyleti tagok minden nehézség, pénz- vagy idővesztés nélkül egybegyülehetnek rendesen minden vasárnap délután és a helyett, hogy az időt kártyázásra, tekézésre, korcsmázásra stb. fecséreljék, megbeszélhetnek együtt mindent, a mi a társulati tagok gazdasági viszonyai emelésére szükséges és a rendelkezésökre álló pénzerőhöz képest életbe is léptethetik. Gazdasági egyleteink ezekben a helyi takarékok és előlegező egyletekben helyi közegket nyernének, a melyek utján sikeresebben hathatnának a vidéki népre, szilárdabban meggyökerezhetnének és működésök számára biztosabb talajt kapnának.

Ezeket a falusi takarékok és előlegező egyleteket a következő főelvekre kell alapítani:

1. Az egyleti kerület a falu.
 2. hogy az egyletek a működésökre szükséges üzleti tőkét megszerezhessék, összes tagjaik egyetemleges kezessége kell, hogy legyen hitelök alapja.
 3. A tagság üzleti részvénnyel szerzhető meg, e részvénynek nem szabad igen nagyok lenni, hogy kevésbbé vagyonosak is bele állhassanak.
 4. Az egylet maga üzleti tőkéjét beszerzi a részvényeken kívül takarékok betétekből és felhasználva azt a hitelt, a melyet tagjai egyetemleges kezessége alapján nagyobb pénzüintézeteknél élvez.
 5. Az üzleti tőkét gyümölcsöztetik:
- Először: előlegek (apróbb összegek) utján, a melyeket

első sorban saját tagjainak rövid időre (legfőleg egy évre) kölcsön adnak kézi záloggal vagy kezesekkel nyújtott biztosítékra,

má s o d s z o r: nagyobb összegekben 100 frton felül huzamos időre szóló kölcsönökre legfőleg 10 évre részenként visszafizetés kötelezettsége mellett és rendszeren jelzálogra,

6. Az egyesület szervezete az a melyet a kereskedelmi törvény megszab. Van tehát igazgatósága, felügyelő bizottsága és közgyűlése. Az igazgatósági állomások fizetéstelen tiszteletbeli tisztak; csupán a pénztárnok kap jutalmat az évi tiszta nyere-ményből. Fontos, hogy mindenik egyesületnek külön vagy egy ne-hányuknak közösen legyen a pénztár kezelésben és számvitelben jártas felülvizsgálója, a kinek tiszte, a pénztárnokokat a könyvek berendezésében és vezetésében és a számadások össze-állításában utasítani és vezetni. A falusi egyesületek mérsékelt juta-lom mellett mindig kaphatnak ily ügyavatott felülvizsgálót a legközelebbi városi pénzügyintézetek hivatalnokai karában.

7. Az egyesület működésének tiszta nyere-ményét nem kell mint osztalékot kiosztani a tagoknak, hanem fel kell használni: először és főleg tartalék-alap gyűjtésére, másodsor a már em-lített gazdasági célokra, tehát fogyasztó-egyesületek alapítására; gazdasági szükségletek, mint magvak, gabona, takarmány, gyü-mölcsfa-csemeték, szőlővesszők, komlóbujtványok közös be-szerzése, gazdasági gépek vásárlása, elárusító szövetezettek alapítása céljára pl. gyümölcs- és szőlő-kiviteli társulatok, vinczellér- vagy tejgazdasági egyesületek, állat- és tűzkárbiztosító-társulatok vagy háziipar fejlesztő, vagy ápoló-egyesületek stb. A falusi előlegező-egyesületből kicsirázott ezen közkereseti és gaz-dálkodó szövetségek az előlegező egyesülettől külön önálló kezelés alatt vannak.

Hogy ezek a kölcsönpénztárak hitel útján juthassanak üzleti tőkéhez, nagyobb pénzügyintézetekre kell támaszkodniok és kívánatos, hogy ez intézetek az egyes falusi előlegező egyesületek székhelyeitől igen távol ne legyenek. Feltétlenül szükséges azonban, hogy a falusi előlegező egyesületek egészen szabadon választhassák azt a pénzügyintézetet, a melynek segítségével hitel-szükségleteket fedezni akarják. Itt minden a bizalom dolga és azért szükséges, hogy az egyes előlegező egyesület bármely pénz-intézethez fordulhasson, a mely bizalmát bírja.

Az állam az ily falusi kölcsönpénztárak keletkezését és terjedését azzal mozdíthatná elé, hogy teljes adómentességet biztosítsa nekik, minthogy nem dolgoznak osztalékra, hanem nyere-ményöket a magok saját szilárdítására tartalék-alap ala-kitásával, illetőleg közvetlen termelő célokra fordítják; felment-hetné a takarékbetétekre rótt 10 százalados nyere-ményadó alól. A nagyobb pénzügyintézeteket az állam azzal ösztönözhetné, hogy e falusi kölcsönpénztáraknak hitelt nyujtsanak, hogy a törvény-hozás megengedné nekik, hogy az ily pénztáraknak kölcsön adott összegek kamatait az adó alá eső tiszta nyere-mény össze-géből leüthessék. (XXIV. t. cz. 1875.)

Hiánya továbbá kereskedelmi törvényünknek, hogy csak egyes szövetezettek ismer, szövetezettek szövetségeit nem. Ohajtandó volna, hogy némely közös ügy mint pl. egy közös felülvizsgáló vagy egy közös ügyvéd stb. célszerűbb elintézésére, szövetezettek szövetségei alakulhassanak és hogy ezek

alakítása éppen úgy, mint az egyes szövetezettek a kereske-delmi törvényben szabályozva legyen.

III. Az iparosok.

Iparüző osztályaink hitelszükségletéről egészen és nagy-ban türethető módon gondoskodnak a városi takarékpénztárak és előlegező egyesületek. Csak az ipari termeléssel való szövetekezés teremthetne itt nevezetes könnyebbséget. Legyen szabad ezért a termelés céljára alakított iparszövetezettek kezdenem.

A meddig közös vámterületünk van Ausztriával, a hol régi hagyományokra és tetemes tőkeerőre támaszkodó gyáripar lé-tezik, nem lehet kilátásunk rá, hogy nagyiparosok akkora szám-ban telepedjenek Magyarországra, hogy itt önálló gyáripar fej-lődhessék. Ellenkezőleg, a nagygyárosok ezután is, úgy mint eddig a Lajthán-tuli telepeikről fogják folytatni üzletüket Ma-gyarországon. Az 1881. XLV. t.-cz. azzal, hogy gyárak kelet-kezésének adókedvezményekkel kíván lendületet adni hazánk-ban, édes keveset fog ez állapoton változtatni. A fennálló köz-jogi viszonyok mellett gyáripart Magyarországon csak úgy lehet meghonosítani, ha fejlesztése az országban már létező ipari elemekre épít. Ezek pedig mind kisiparosok. Már pedig a mennyiben a gyáripar lép fel vele versenytársul, a kisiparos menthetetlenül elpusztul, ha még idején önkényt vagy kényte-lenségből nem tér át a gyári termelés módjára. Ez ismét csak úgy lehetséges, ha egy mesterségen levő kisiparosok egy-egy városban termelő szövetezettek alakítanak, a mely gyárilag kezd termelni. Sok bajon lehetne így segíteni, a melyben jelen-leg sanylik a kisipar; ilyen a vásárra járás, a mellyel mester-embereink annyi időt és költséget fecsérelnék el haszon nélkül; az áru elvesztegetése; a terv nélkül való termelés, a mely oly könnyen egyes cikkek túltermelését vonja maga után. Az ily iparos szövetezet legelőbb tavaly indult meg Beszterczén, a hol az ottani timárok, kalaposok és szijgyártók közös munkára egyesültek közös műhelyekben. A siker nem marad el. Eddig valamennyi mester eljárt az országos és heti vásárookra Besz-tercze környékén és a Máramarosban. Itt aztán egyik tul tett a másikon olcsóságban és éppen a gyengébbek a szükségtől kényszerítve oly potom áron vesztegették el árujukat, hogy a jobb móduaknak elrontották a vásárt. A nyers anyagokat éppen úgy egyenként szereztették rosz minőségben és drága hitelben. A szövetezet létezése óta ez mind megjavult. A besztercei timárok, szijgyártók és kalaposok szövetezetei most magok szabják meg árúikat és magok veszik azt a nyere-ményt, a melyet eddig a termelők rovására a közbenjárók zsebeltek be. Egy egész csapat mesterember helyett most a szövetezetnek csak egy képviselője megy el a heti és országos vásárra. Ol-csőbban jobb nyers anyagot szereznek be és tervszerűbben intézik a munkát. Szébenben is éppen most van folyamatban az iparosok szövetségei alakítása. A szebeni posztósok és taká-csok pár nappal ezelőtt állottak össze a végett, hogy áruikat egy közös árucsarnokban árúlassák és egy néhány posztós már kezdi tervezgetni, hogy közös termelés céljára gyárat épít-senek. Éppen abban járnak a szebeni timárok is.

Az állam az ily termelő iparszövetezet keletkezését is előmozdíthatja azzal, ha az oly termelő szövetezetnek, a mely

közösen egy közös műhelyben üzi iparát, adómentességet biztosít. Az 1881. XLIV. törvénycíkket ugyanis egy pótcikkkel kellene kiegészíteni, a mely az adókedvezményt, a mely az 1881. XLIV. t.-cz. esetében beáll, azokra az esetekre is terjesztené ki, a melyekben a kereskedelmi lajstromokban bejegyzett iparos szövetkezet közös műhelyben és közös számadásra üzi iparát. Gépek és gőzerő alkalmazása stb., a nagyban való gyáris termelés természetszerűen fejlődnek a közös műhelyből, kivált ha az állam ésszerű oktatási politikával, ipari szakiskolákkal örekednek növelni azt a műtani tökélyre vezető ismeretkört, a melyre oly nagy szüksége van iparosainknak; azt állítván fél vezérelvül, hogy a hol termelő iparszövetkezetek alakulnak, az állam segélyezi az ipari szakiskolák létesítését.

Végre nagy segítségére lehetne e szövetkezeteknek, ha rá lehetni birni az osztrák-magyar bankot, hogy e termelő szövetkezeteknek, mint bejegyzett kereskedelmi cégeknek összes tagjaik egyetemleges kezességére hitelt nyisson a bank leszámitoló kamatlába mellett. —

Nagy-Szeben.

Dr. Wolff Károly.

A dohánytermelés érdekében.

Taszári Bokros László „Emlékiratát“ a magyarországi dohánytermelés érdekében egyletünknek is megküldvén, nem tartjuk érdektelennek azt az alábbiakban kivonatossan közölni.

Magyarországnak földje valamiat égalji viszonya kiválóan alkalmas a dohánytermelésre, mindazonáltal azon szomorú tényt kell konstatálnunk, hogy a magyar dohány becsértéke a világ piaczon fokozatosan hanyatlík, pedig a midőn szemes terményeink a versenyt ki nem bírják a mostani válságos időben, a dohánytermelést kellene elősegíteni; a magyar ember józan gondolkozásánál fogva, elméleti és gyakorlati utmutatások mellett könnyen elsajátítja a dohánytermelés ésszerű mesterségét, mint hogy elsajátította a mezőgazdaság terén más hasznos tudni valókat is; nem is itt keresendő e hanyatlásnak fő oka, hanem a monopoliumnál és ebből folyólag a beváltási rendszer helytelenségeinél. A beváltásnál két főhibát találunk:

a) szivartakaró leveleknek, (melyeknek termelése a dohány mivelésnek egy egészen elkülönített ágát képezi) egyrészt a termelési irány, más részről az összes árak fixirozásánál elsőrangra való emelése.

b) az absolut quantitativ beváltás.

De lássuk először az a) pontot egy kissé részletezve. Ismeretes előttünk, hogy ha a dohányból feszkepes burkoló anyagot ohajtunk nyerni, kénytelenek vagyunk azt az érés előtt leszedni, miáltal feláldozzuk mindazt, a mi a dohányban élvezetül szolgál, azon részeket t. i. „melyek a levelekben csak is az érettségnek végső stádiumában fejlődhetnek ki, akkor, midőn már a levelekből a légeny és többnemű gáz elemek — a növény száron feltuduló ásványalkatrészek által kiszárittatván, elpárolghatnak és ezen elpárolgás következtében az eléghetlen részek (hamvak) zavartalan összműködhetése által — az említett illó részek normalis módon létre jönnek, mely illó alkatrészeknek

köszönhetjük — a dohánynak más narcoticus növényektől való különbözőségét.“

Külföldi dohánytermelők a szivartakaró levelek termelésénél a sorközöket vízesatornákkal látják el, mely tetszés szerint elzárható; a víz által előidézte nedvös légkör befolyásánál aroma nélküli és finoman rostozott dohányleveleket nyernek; melynek két fő tulajdonsága van: először hogy a szivarbeltartalmára befolyással nincs és másodsor finom rostozottsága és sima felülete kitünő borító anyagul szolgál.

De lássuk most a 6) alatti pont illusztrációjául a szokásos beváltási rendszert.

„A) 12-16 ujnyi hosszú, 5-9 ujnyi széles és teljesen sértetlen, szépszinű levelek mint szivar takarók beváltatnak teszem fel — 40—25 frtot.“

„B) kevésbbé szépszinű, de mégis sértetlen levelek, melyek mint másodrendű takarók (igaz nevükön tekerők,) használhatók, beváltatnak 22—16 frt.“

„C) következik még néhány dohánylevél osztályzat, a melyeknél azonban mindég a lehető sértetlen külső különben az érettségi és egyéb belbecselteltételező tulajdonság soha sem jön tekintbe, beváltatik 14—9—5 frtért, természetesen métermázsánkint.“

A levelek érettségi, vastagsági fokozatátáról éppen nem, finomabb rostozatságáról pedig a lig (és csakis A) alatti osztályzatnál és itt is nem a rostokat, hanem csak a levélben levő vastagabb erek rendszeres fekvését érintőleg: lévén szó, holott éppen ezen körülmények gyakorolnak az áru belbecsére nagyobb befolyást; ekként mi sem természetesebb, minthogy a termelők nem csak eltekintenek a qualitás szem előtt tartástól, sőt mint egy felhíva érzik magokat arra, hogy a természetet kijátszva, az állam beváltási rendszerétől kényszerülten, mesterkélten uton törekedjenek a sulymérőn fontos, — a belbecsre nézve pedig a semminőnél is rosszabb: eltorzított áru előállítására; a mi a qualitás feláldozásával a következő módon könnyen elérhető: a dohányon mutakozó virág bimbók letörendők, minek folytán a só, gyanta, a gyökerek által felvett stb. anyagok, melyek részint a magcsira előállítására s később pedig ezt a külső befolyásoktól megóvándó olaj anyag képzésére vannak hivatva, a levelekben rakkódnak le s így el van érve a sulyszaporulat, a magyar dohányárú pedig megkapja a stokfisch szagot és melléknevet, mint a minővel diszeleg a londoni és németalföldi raktárakban.

A dohányértékesítésnek egy másik módja: szabadalmazott kereskedők útján külföldre szállítani, azonban ebben sincs semmi haszon, a beváltási rendszerük azonos a fentivel. Ezek útján kerül a legrosszabb állapotban a külföldre, mely tényt igazol az, hogy a külföldi raktárakban a magyar dohány a leghátrább áll. Sajnos azonban, hogy az itthon maradt dohány sincs jobb állapotban, mit eléggé bizonyít az, hogy gyárainkban legtöbbnyire külföldről importált dohány dolgoztatik fel. Mindez a rossz beváltási rendszernek tulajdonítható, mi mellett még erkölcsi tekintetben is megvannak a maga szomorú következményei; ugyanis: a termelőnek nincs érdekében jobb qualitású terményt előállítani s így a világtól elmarad; másrészt „a dohány mu-

opolium kezelősége avval vigasztalja magát, hogy bánja is ő a termelőt és az ettől olcsón bevásárolt dohányt, majd kinyeri ő a maga veszteségét a külföldön vásárolt anyagon. " Ily körülmények között a dohányművelés ipara sohasem fog virágzó helyzetbe jutni; míg ésszerű reformok útján hazánkban a produktív bevételeit szaporíthatná. A monopoliumból származó bevétel, negatív bevétel, mert a pénz nem külföldről, hanem saját polgáraink zsebéből származik; — mindazonáltal a dohánytermelési viszonyaink reformálását csak is a monopoliium keretén belül hisszük és tartjuk keresztülvihetőnek.

Ha netalán a fent kifejtett nézetek illetékes körök által meghallgattatnának, késznek nyilatkozik az író, adandó alkalommal a bel- és külföldi dohánytermelés körül 25 éves tapasztalatait, az ügy tisztázása érdekében, egy tárgyilagosan bővebb alakba önteni. Addig is, hogy a fenti elmékedésnek gyakorlati árnyalatot adjon, a következő ajánlatot teszi:

„Mutattassék ki az ország bármelyik dohánytermelési rayonjában, egy-egy az ésszerű szárítás és idomíthatásnak megfelelő darab (mintegy fél-fél stb. holdnyi) földrészlet, a mely részletek már ez idén dohányplántákkal beültetve vannak, külön a pipa- és orrdohány és külön a szivarbél-anyag művelhetési céljából számunkra, a mely földdaraboknak évi jövedelem hozamát saját vagyonunkkal a földtulajdonos részére garantírozni készek vagyunk.“

„Ezen szerintünk lepracticusabb és könnyen elfigyelhető módon hajlandók és képesek vagyunk mindenki előtt bebizonyítani, hogy:“

„I. az ésszerű (a természetes) szabályok szerint termesztett magyar dohány — kvalitás tekintetében — kivéven a nyugot-indiai, s illetőleg az egyenlítő alatt és felett 150 geogr. mértföldnyire situált országok dohány-termékeit — minden más országok dohányjaival nemcsak hogy kiállja a versenyt, hanem hogy czekek sok tekintetben még felül is mulja.“

„II. hogy a magyar dohány ekként — még a legfinyásabb igényeknek megfelelően is — perfecte jó szivarbélképes anyagot fog szolgáltatni, a mely körülmény itt a monopoliium közegei által elvileg és tetteleg tagadtatik.“

„III. Hogy ezek folytán a magyar dohányáru — az 1850 óta fokozatos következőséggel bent és kúnt elvesztegetett becsét, tehát fogyasztási közönségét — vissza, sőt felül kell hogy hódítsa.“

„IV. Hogy a fentebbi I. II. III. alatti felsorolt — több mint valószínű vivmányok alapján Magyarország dohány jövedék című számlája — a Magyarország mező-gazd. érdekeinek teljes megóvása — sőt emelése mellett — nagyobbodni is fog.“

Midőn a fentiekben a memorandum rövid vázlatát adtuk, nem mulasztjuk el részünkről is az ügy érdekében az illetékes körök figyelmét erre felhívni s a kísérlet kedvező esetén a dohánytermelőket erre utalni.

Kiállítási mozgalmak.

Kiállítási bejelentések. Augustus hó 9-éig azaz a törvényes zárnapiig beérkezett bejelentéseknek sommás kivonatát a következőkben adjuk: kiállítók száma 104, beje-

lentési szám 509, állatok darabszáma 871, vagyis osztályok szerint: ló: 174 szám, 216 darab; erdélyi magyar szarvasmarha: 149 szám, 179 darab; idegen marha 43 szám, 45 darab; bival: 12 szám, 12 darab; juh: 17 szám, 94 darab; sertés: 34 szám, 166 drb, hizott marha: 12 szám, 12 drb, hizott sertés: 32 szám, 32 drb, végrebarmfi: 37 szám, 117 drb. Összehasonlítás kedvéért fel- emlíjtük, hogy 1883-ban 306 bej. szám és 508 darab, 1884-ben pedig 269 bej. szám és 536 darab állat szerepelt. —

Lóárverés augusztus 30-án. A kiállítási lóárverés katalógusa, mely 117 lovat sorol fel, jelenleg küldetik szét 1500 példányban bel- és külföldre az ismertebb vevőknek; reméljük, hogy a részvét is tömeges lesz. —

Utazási kedvezmények a kiállításra.

A magyar kir. államvasutak tek. igazgatósága szives volt idei 55279. sz. a. a kolozsvári IV-ik tenyészállatkiállításra utazók részére folyó évi augusztus 24—september 8-ig terjedő időtartamra azon kedvezményt engedélyezni, hogy az illetők személyvonatoknál (gyorsvonatok kizárásával) III. osztályu jeggyel a II-ik osztályban és fél II. osztályu jeggyel a III-ik osztályban; továbbá omnibus vagy vegyes vegyes vonatoknál fél I. osztályu jeggyel a II-ik kocsiosztályban utazhatnak. —

A szamosvölgyi vasut tek. igazgatósága szintén szives volt idei 2796. sz. alatt a kolozsvári IV-ik tenyészállatkiállítás látogatóinak vonalának minden állomásáról azon díjkedvezményt engedélyezni, hogy fél darab II. osztályu jeggyel a II-ik kocsiosztályban és egész III. osztályu jeggyel a III-ik kocsiosztályban utazhatnak. Ezen kedvezmény az odautazásnál augusztus 24-étől bezárólag 30-áig és a visszautazásra 28-ától september 8-áig érvényes. —

A fenti kedvezményeket mindazok élvezhetik, kik az erdélyi gazd. egyet. titkári hivatalánál Kolozsvárt „Állandó belépti jegy“-et váltanak, melynek ára 2 frt, ehhez a vasuti igazolási jegy mellékeltetik. A megrendelés legczélszerűbben póstautalvánnyal történik, a felszálló állomás megnevezése kéretik, hogy az igazolási jegy szabályszerűen kiállítható legyen. Mondanunk sem kell, hogy a vasuti kedvezmény, kombinálva ezen belépti jeggyel, a vidéki látogatóknak tetemes megtakarítást biztosít.

A vetőmag kiválasztására

Wolf Gyula gazdatársunk a tömény-sóoldatot ajánlja, melyet ő akként használ e célra, hogy az elkészített tömény-sóoldatba kosarat sülyesztve be, a vetésre használandó magot beleönti s felkeverve a belé öntött magot; — a magvakat, melyek a sóoldatba felszínre kerülnek eltávolítja s csakis a lentmaradtakat veti el; előbb egy tiszta vízzel telt kádban megszabadítván azt a rájuk tapadt sóoldattól, hasonlóan a felszínre került magvakat is, melyet azután meg lehet öröltetni. Ily eljárás mellett, a mint állítja, oly kitűnő minőségű termésre tett szert, mely a minden más módon kiválasztott vetőmagból került termést felülmulta. Egy kis kísérletet talán megérdemelne. — (G. L.)

A lótetű kipusztítására

egy német gazdasági lap a következő eljárásokat tanácsolja: 1. Hosszabb szárazság után egy meleg napon naplementekor vízzel leöntjük azon helyeket, hol a lótetű nyomait fölfedeztük és a leöntés után szalmával behintjük azokat. A következő nap legmelegebb óráiban, a friss zöld által csalogatva, összegyűlnek a lótetűk a szalmatakaró alatt s így könnyen kiirthatók. Ez eljárást májustól kezdve, tehát a peték lerakása előtt kell alkalmazni. A lótetű petéit ugyanis június második felétől egész július közepéig terjedő időszakban rakja le. 2. A lótetűk által lakott helyen egy 15 cm-nyi hosszú és mély árkot ásunk meglehetősen függélyes falakkal, az árok fenekére néhány fazekat állítunk s azokat vízzel és egy kis rozszalajjal megtöltjük. Ezt legjobb a pázrás idejében tenni s akkor százával foghatók el. 3. Szeptember végével egy 60 cm-nyi mély és széles négyszögben lyukat ásunk, megtöltjük száraz lótrágyával, ezt jól összetapossuk, azután pedig földdel betakarjuk és ha januáriusban vagy februáriusban a trágyát kivesszük, ezer meg ezer lótetűt pusztíthatunk el. Megemlítjük különben, hogy sokan azt állítják, miszerint a lótetű nemcsak gyökerekkel, de apróbb rovarokkal is táplálkozik; míg mások ismét úgy vélik, hogy csak az utóbbiakat eszi. — (Gy. M.)

A rák-dögvész és annak okai.

A kedves olvasó tán nem is hallott még e bajról, mely Ausztriában, Bajorországban, Északnémetországban és más ezekkel szomszédos országok patakáiban, folyóiban és hegyi tavaiban a rákokat kivesszéssel fenyegeti. Évek óta jelennek meg közlemények különböző német szaklapokban és a nagy közönségnek szánt folyóiratokban az inycenek nem csekély ijedelmére. Tirol, Salzburg, Steierország, Szilázia stb. egyes tavai, egy egy patak vagy folyószakasz rövid idő alatt majd minden rákját elvesztette s néha egész seregestől vetette fel a viz a döglött rákokat. A német természetvizsgálók társulatának egy ülésében Rauber tanár előadást tartott a rák-dögvész okairól, melyből közöljük a következőket.

A rák betegsége először csekély mérvű rosszulletben mutatkozik, de nemsokára nagymérvű elgyengülés áll be, az étvágy megszűnik, a rák utálatos szagot terjeszt, végtagjai izenként lehullanak és végre eldöglik. A lipcei egyetem állattani intézete tudományos vizsgálat tárgyává tette e betegséget és Rauber tanár az Odera vidékéről küldött több rendbeli eleven rák szállítmányon tette meg észleleteit és vizsgálatait és végre kiderítette, hogy a tagok lerohadását egy gomba okozza, melynek elágazó sejtfonalai át meg átjárják az állati szöveteket, azt meglágyítják és felbomlását okozzák. A gomba egy *Saprolegnia* faj, mely nemcsak a rákoknak, hanem a halaknak és más vízi állatoknak is legveszedelmesebb ellensége s a haltenyésztésnek átka. Sajnos, hogy Rauber tanárnak még nem sikerült hathatós ellenszert kitalálni ellene. Gyanítható, hogy ezen gomba elszaporodását nagyon elősegítik azon folyadékok, melyeket a sör és szeszfőző telepekből a patakokba és folyókba szoktak bocsátani. —

A hangya mennyiben ellensége a gyümölcsésznek ?

Mielőtt a fentebbi kérdésre válaszolnánk, ismerkedjünk meg természetrajzilag (legalább részben) a hangyával.

A hangya a rovarok második rendjének második csoportjába tartozik, azaz a védbőrrel ellátott hártaröppüekhez; fő testi jellegük a háromszögű fej és térdelt csápok; a szívó szájrészek mellett rákonyokkal és állkapczákkal is birnak; két oldalt a két mozgathatatlan félgömb-alaku szemek mellett van még három pontalaku vagyis mellékszeme.

A hangyák peték által szaporodnak, melyekből a szülőhöz nem is hasonló lények bujnak elő, mit is álcának nevezünk; ezen álcák táplálkoznak, valamint többször vedlenek, míg a tökéletes nagyság elérése után bábbá alakulnak és hosszabb vagy rövidebb fekvés után kibuvik a hangya. Szóval tökéletes átváltozással birnak.

Társaságuk áll hímek, nők (melyek szárnyakkal birnak) és nemtelenekből, melyek azonban szárnyatlanok s a potroh végén egy hólyag-miriggyel birnak, melyben az ú. n. hangyasav választódik ki. A nemtelenek túlnyomó számmal birnak, a laktanyát ők építik fel, valamint a hozzávaló anyagot is ők hordják össze; az álcákat ők etetik, ápolják, szóval ők a munkások.

A hangyák földi lyukakban tanyáznak, részint állati táplálékkal, részint növényi nedvekkel élnek, mire már az is mutat, hogy a szívó szájrészek mellett rákonyokkal is birnak, de mindamellett is téves azon nézet, hogy a gyümölcsfák leveleit lerágják; mert ha meleg napokon a fák ágain mászkálnak is, nem azért teszik, mintha azzal táplálkoznának, hanem az ottlévő kártékony rovarokat keresik fel s azokat pusztítják, valamint a leveleszek által hátrahagyott izzadmányokat veszik magukhoz, tehát ebben a részben nemcsak nem kártékonyak, de sőt hasznosak a hangyák; de ha mégis valaki tamáskodna a hangya e részbeni hasznosságában, körültekerheti a fa derekát kátrányos madzaggal, mit is ha idejében változtatgat, a hangya távol fog maradni a fa koronájától.

A hangya tehát a koronán hasznos, de a gyökéren kártékony, mivel a gyökér körül össze-vissza fúrkálja a földet s a hol tágabb lyukakat csinál, a gyökér megpenészedik, mi is továbbtovább terjedve, a gyökér rothadásba megy át és maga után vonhatja az egész fa halálát. — (Gy. M.)

A lovak vakarása,

A vakarás fél abrak, azt tartja a jó kocsis és főleg áll ez nyáron, midőn az állatok megfeszített munkát kénytelenek végezni. Az állatok bőre igen tevékeny elválasztó szerv s rendkívül nagy mennyiségű likaccsal van ellátva, a melyeken át folyton kiválik a nedvesség egyéb hulladékkal és a vér számára többé már nem hasznavehető anyagokkal telítve. Azonkívül minden négyszöghüvelyknyi területen több ezer apró mirigy van és ezek olajos állományt választanak ki, mely a bőrt zsírosan és puhán tartja; ehhez járul még, hogy minden egyes szőrszál egy kis mirigyben fészkel, mely mirigy a szőr részére szükséges tápanyagokat választja ki. A bőr felülete folytonosan kopik és újabb növény által pótoltatik, a hulladék pedig korpa

alakjában válik le, melyet vakaróval és kefével kell eltávolítani. Ha a ló dolgozik, a bőrön át való kiválasztás sokkal nagyobb mérvű és izzadság alakjában jelentkezik. Ha ez rászárad a bőrre, nagy mennyiségű piszok tapad hozzá, mely könnyen eldugaszolja a porusokat s megakadályozza a perspiratio kijutását. — Ez zavarokat idéz elő s gyuladást a sok myriadnyi ször-gyökérben, melyek valóságos hálózatot képeznek a test felszi-néhez közel; a bőr durva, száraz és beteges lesz. A tisztátlan-ságok, melyek nem távolodhatnak el, pattanások, kelések stb. alakjában jelentkeznek. Az ilyen ló könnyen megkoszosodik, sőt vérmérgezésben is elpusztulhat. Mindezt meggátolhatjuk, ha a bőrt rendszeren ápoljuk, gyakrabban mossuk, keféljük és vakarjuk. Ügyeljünk továbbá arra is, hogy rozsu illő szerszám által a bőrt fel ne dörzsöltessük. Minthogy az elővigyázat a legjobb orvosság, jól teszi a gazda, ha nagyon ügyel mindezekre, nehogy a tisztogatás elmulasztása által okozott bajok a munkát hátráltassák és a ló értékét csökkentsék. — (F. É.)

A gyümölcsök érésének siettetése.

Minthogy a közvetlenül valamely növény gyökerei körül levő talaj megmelegítése a gyökerek tevékenységére gyorsítólag hat, ennek következtében a növény minden része, tehát a gyümölcs is gyorsabban ér. A múlt évben egy korán érő körtefa környékéről a normalis érési idő előtt két hónappal körülbelül 4—4½ méter átmérőjű körben a gyökerek fölött levő földet elhordattam, úgy hogy csak egy 5—7 cmnyi vastag földréteg maradt a gyökerek fölött. Ezen földréteget a nap teljesen átmelegítette. Az eredmény meglepő volt. A gyümölcsök nemcsak hogy már július közepén érettek voltak, hanem oly lédúsak és izletesek is, a minőket még soha sem ettem. — Kísérlet céljából egy Reineclaude-fának csak éjszaki oldaláról távolítottam el az előbb jelzett módon a földet és itt az eredmény az volt, hogy a fa éjszaki oldalán függő gyümölcsök sokkal hamarabb megérttek, mint a melyek a déli oldalon voltak. Hogy ezen eljárásnál a gyökerek kiszáradását megakadályozzuk, természetesen a szalmatrágyával beborítsanak, vagy az öntözésnek nem szabad elmaradni. (M. K.)

Tűzveszélykor az állatok megmentése

azért okoz legtöbb bajt, mert hajos őket az égő épületből kite-relni, vagy ha a major más épületei égnek, a tüztől megvilági-tott udvarra vezetni. Legtöbbször maga a menteni szándékozó cselédség okozza a legnagyobb bajt, mert kiabálásával, izgatott sürgés forgásával a már ugyis nyugtalan marhát még jobban felizgatja. A mentés sikerének első feltétele a mentőszemélyzet csendes, nyugodt magaviselete. Ha nappal üt ki a tűz, meg kell gátolni, hogy a feltétlenül szükségesnél több ember csődüljön az épület körül és legjobb, ha van rá idő, az állatok közé csak azokat küldeni, a kik rendszerint velök banni szoktak. Csak a legsürgősebb esetben kell a szükséghez képest idegeneket is az istállóba bocsátani. Éjjeli tűznél első gondunk legyen, hogy a szokatlan zaj, zsvaj és viláosság ne nyugtalanítsa az állatokat s hogy az istálló megvilágítására rendszeren használni szokott mécses meggyújtassék. A tüztől megvilágított udvarra sötét

istállóból nem lehet a jószágot kivezetni, ezek figyelembevéte-lével azonban, és kellő nyugodtság mellett, rendszerint könnyen fog menni. A lovakat legjobb még sürgős esetben is darabon-ként kézen kivezetni, csak ha nincs elég ember kell a legkezesebb állatot elől vezetni, a többi szabadon utána terelni. Ha nem vesszünk magunknak időt arra, hogy legalább az első lovat ké-zen vezessük, legtöbb esetben rosszul járunk; rendszerint egyik állat sem mer elől járni s több idő vész el az eredménytelen hajszával, mintha nyugodtan kézen vezettük volna. Ha a lovak láthatólag izgatottak már, vagy természetből fogva idegesek, jobb őket az istállóban nyugodtan felkantározni, hámot vagy nyeret reájok tenni s így vezetni ki, e kis fogás a legtöbb esetben sikerre vezet. Ha a kijárót a tűz igen megvilágítja és másfelé nincs kijárás, vagy beköltjük a félénk ló szemét vagy farolatva vezetjük ki az ajton. Vigyáznunk kell, hogy az első ló, melyet kivezetünk a legbiztosabb állat legyen s hogy a többi lehetőleg nyomon kövesse ezt. Így tegyük a többi háziállatoknál is: a legsze-lidebbet kell lehetőleg nyugodtan kijuttatni, a többi pedig folyton nyomában tartani. Oly állatokat, melyek kolomphoz vannak szokva, legegyszerűbben a kolomphanggal lehet istállóikból ki-csalni s ezért ilyeneknél első dolgunk legyen a kolompot kon-gatni az ajtóban. Ha több ajtó van a fenyegetett épületben, azt nyissuk ki, a melyikhez a tüzfény és a füstszag legkevésbé hatolhatott, ha mindjárt ez volna a legkisebb kijárás is. A tűz felől lévő nyílásokat lehetőleg el kell zárni. Ily eljárás mellett a jó siker nem marad el. Legutolsó eset az, mikor az épület falát kell kivágni, hogy az állatokat megmentjük. Ritka eset, de ha ügyelünk arra, hogy oly helyen vágassék ki a fal, a honnan a tűz nem látszik s a szél tiszta, üde levegőt hajt az állatok felé s ha elég gyorsan sikerül a mütét, akkor föltétlenül biztos.

(G. L.)

Felhívás magyarországi állattenyésztőihez.

Az országos magyar gazdasági egyesület már évek óta foglalkozott azon eszmével, hogy fejlődő állattenyésztésünk érde-kében országos törzskönyvet léptet életbe.

A tenyésztő gazdák e régi kívánalma most a megvalósulás küszöbén áll, a mennyiben sikerült a nagyméltóságú földmi-velési ministerium és az egylet részéről kiküldött vegyes bizott-ságnak a kellő formákat megtalálni, a melyek keretében a ki-tűzött cél könnyen, aránylag kisebb eszközökkel is megva-lósítható.

Hogy mi a célja az országos törzskönyvelésnek, azt intelligens állattenyésztőink, kik annak felállítását oly gyakran sürgették, igen jól átértik.

A tiszta vért, mely bizonyos a gazdára nézve becses tu-lajdonokat hord magával s azokat átörökíteni is képes, nemze-dékeken át változatlanul kell fenntartanunk.

Gondoskodnunk kell arról, hogy a nagy fáradtság és áldo-zatokkal fenntartott tiszta vér alkalmas módon igazolva legyen, s e végből tiszta tenyészetünket az e nemben szokásos teljes rigo-rozitással kell nyilván tartanunk.

Tekintve pedig azt, hogy az országos törzskönyvelés alapját a célszerűen vezetett magán törzskönyvelés képezi,

a mely nélkül a tenyészeredmények alapos megfigyelése, tehát az öntudatos és okszerű állattenyésztés nem képzelhető; az országos törzskönyvelő bizottságnak arra is kell, hogy kiterjessze figyelmét, hogy a magán törzskönyvelés a hol helyén lenne — de még nincs — életbe léptetve legyen és ezt az időrabló munkától megkímélő, nyomtatott rovatlapok készletben tartása által a gazdára nézve egyszerűsítse és megkönnyítse.

Ezek rövid vonásokban bemutatva, azon részint közvetlen, részint közvetett célok, melyeket az orsz. törzskönyvelés által elérni óhajtunk.

Folyó évi július elsejétől kezdve az országos törzskönyvelés kezdetét veszi — kiterjeszkedve tiszta vértű lovak (az angol telivér versenylo kivételével, melyről külön törzskönyv vezetettik), szarvasmarha és juhok bejegyzésére. A sertés törzskönyv még ez év folyamán szintén meg fog kezdetni.

Felkérjük azon tenyésztőinket, a kik tiszta vértű tenyészeteiket az országos törzskönyvbe bevezetni hajlandók, hogy bejelentéseiket szabályszerű bejelentési lapon, melyet kívánatra alulírt bizottság készségesen küld meg, a következő címre sziveskedjenek beküldeni:

Országos törzskönyvelő bizottság
(Budapest. Köztelek).

A bejelentési anyag felvétele iránt a bizottság a beérkezés sorrendjében fog dönteni.

A mit Angol-, Francia-, Németország, Németalföld, Sváicz és Csehország gazdáai szükségesnek láttak megteremteni, hogy állattenyésztésük eredményeit biztosítsák; azt hihetőleg a magyar állattenyésztők sem fogják elmulasztani — s mi itt egyszerűen előadva azt a mit akarunk, egyszersmind bizunk is benne, hogy állattenyésztőink minden különösebb sarkalás nélkül veendik igénybe ezen számukra létesített intézményt.

Kelt Budapesten, 1886. július hóban.

„Az országos gazdasági egyesület törzskönyvelő bizottsága“

1179—1886.

szám.

Pályázati hirdetésny.*)

Az erdélyi gazdasági egyesület által a nagy-enyedi m. kir. vinczellér-képezde növendékei részére alapított két 150—150 forintos ösztöndíj megürülvén, arra az 1886/7-iki október 1-én kezdődő tanévre pályázat nyitattik a következő feltételek mellett:

1. A folyamodó mindkét félévi bizonyítvány melléklésével igazolni tartozik, hogy a m. kir. vinczellér-képezdén az első évi folyamatot jó sikerrel bevégezte.

2. A folyamodó szegénységét saját községi előljáróságának bélyegtelen bizonyítványával igazolni tartozik.

3. A nagy-enyedi vinczellér-képezde t. igazgatóságának nyilatkozata kívánatik arra nézve, hogy folyamodót nemcsak szorgalma és szegénysége, hanem példás erkölcsi magaviselete is az ösztöndíjra érdemesíti.

*) Kérhetnek az erdélyrészi lapok t. szerkesztősegei ezen Pályázati hirdetésny szives közlésére. Sz e r k.

4. Az ösztöndíj egy évre szól ugyan, de az erdélyi gazdasági egyesület igazgató választmánya fenntartja magának, azt — ha az illető érdemtelenné vált — időközben is azonnal beszüntetni.

5. Pályázni kívánók felhivatnak, hogy fentiek szerint felszerelt folyamodványaikat f. év szeptember hó 7-éig az erdélyi gazdasági egyesülethez Kolozsvárra címezve nyujtsák be.

Kelt az erdélyi gazdasági egyesület igazgató választmányának Kolozsvárt, 1886. augusztus hó 14-én tartott üléséből.

Szabó József,
egyleti alelnök.

Gamauf Vilmos,
kir. tanácsos, egyleti titkár.

A sertéshús szállítása.

Származási bizonyítvány a Németországba szállított magyarországi sertéshús számára: Ujabban számos magyar eredetű sertéshúsküldeményt a német határon azért utasítottak vissza, mert származási bizonyítványuk hiányos volt. Nevezetesen a feladótól származó bizonyítvány nem volt hatóságilag hitelesítve, vagy hiányzott a hiteles német fordítás, vagy nem volt kitéve az előállító neve, lakása; annak bizonyítása, hogy műhelye a bizonyító — de nem amerikai — hatóság területén fekszik, hogy az előállító nem foglalkozik amerikai eredetű sertés, sertéshús és szalonna feldolgozásával, ilyenekkel való kereskedéssel vagy ezekre vonatkozó üzletek közvetítésével és hogy a küldemények tartalma nem amerikai eredetű sertésekől állítottatott elő; végül igen gyakran a bizonyítványok kiállítására e célra alkalmatlan marhalevélynyomtatványokat használnak. Minthogy az ily küldeményeknek visszautasítása által a közönség érzékenyen károsul, az ipari és kereskedelmi miniszterium e hiányokra felhívta a törvényhatóságok figyelmét s egyuttal megküldte az ily bizonylatok magyar és német nyelvű mintáit. —

A fogarasi ménésbirtók.*)

Habár az 1884. évről szóló hason jelentésben jelezve volt, miszerint ezen birtok nagyban és egészben véve a tagsági munkákon átesett, mindazonáltal az uradalomnak, mint egységes egésznek megállapodása körül még ez évben is fordultak elő följegyzendő mozzanatok, a mennyiben ugyanis, az alsó- és felső-porumbáki és az ehhez tartozó Sköre és Szeráta községekben fekvő területekkel együtt, nemkülönben a már 2 év óta elkülönített és az uradalom használatában levő kucsuláti gazdasági kerületet képező birtoktestek, csak ez évben lettek biróilag átadva, de ezeken felül az Alsó- és Felső-Komána községek határaiban fekvő erdősegek kihasítása és birói birtokba vezetése fennmaradt 1886. évre.

A porumbáki birtok a l. Felső-Porumbák község határán	121 h 964	☐	0
Alsó-Porumbák határán	309 h 1,356	☐	0
Sköre község határán	300 h 1,297	☐	0
Szeráta „ „	114 h 1,397	☐	0
Összesen	677 h 194	☐	☐

*) A „Közgazdasági Értesítő“ után.

S z e r k.

külsőségekből és lak- és gazdasági épületekkel ellátott belsőségekből.

Egyelőre az 1885. év elejétől 6 évre bérbe adatott főképp azon okból, hogy az egész uradalomnak azon része, mely a tulajdonképeni cél, vagyis a lótenyésztés érdekeinek leginkább van hivatva szolgálni, már előbb consolidáltatott; ezen a lótenyésztés főbb állomásaitól távolabb eső birtok tehát, nem is véve számba azon költségeket, melyeket egy a belterjes gazdasági üzem létesítésére okvetlen szükséges és csak nagyobb pénz-áldozatok árán elérhető rendszeres felszerelés okoz, még most házi kezelés alá vehető nem volt.

Ezen év lévén az első, melyben az öt gazdasági kerületbe osztott művelés alatti terület mindenhol a véglegesen és a jövőre nézve is megállapított majori erővel rendes munkában részesítettett, a kezdet nehézségei alól felszabadulni még nem sikerült, mert első sorban a föld mint alapja és azon lótenyészője a gazdaságnak, melylyel a legtöbb fizikai küzdelem jár, képezte ez idén is az igazgatóság gondjainak legjava részét.

A rendszeres tervezetek szerint eszközölt talajjavítási munkák egy állandó rétmester közvetlen felügyelete és a hozzá időszakonként, úgy a mint azt a teendők hozták magukkal, beosztott rétmesteri segédszemélyzet közreműködésével, kiterjedtek ez évben a fogarasi, szombatfalvi, sárkányi és kománai gazdasági kerületekre és pedig létesítették:

a) Lecsapolások nyílt árokkal:

A fogarasi gazdasági kerületben 70 hold rét egy 1,839. méter hosszú határ árokkal, mely egyszersmint vízlevezetésre is szolgál, lecsapoltatott 339 frt 77 kr összes kiadással, esik egy holdra 4 frt 86 kr.

A szombatfalvi gazdasági kerület nagy-vajdalfalvi részében 75 hold rét, mely elposványosodott, tőzeges és talajvizének forrászzerű fellépése által eddig használható nem volt, egy 3,612 méter hosszú árok hálózattal lecsapoltatott 1015 frt 48 kr összes költséggel, melyből egy holdra esik 13 frt 53 kr; ez annyira előnyére alakul át, hogy jelenleg szántható területté változott.

Ugyancsak a szombattalvi kerület „Dumbrava“ nevű ménes legelője 87 holdnyi terjedelemben 2260 folyó méter hosszú nyílt határ árok által 511 frt 20 kr kiadással, azaz holdanként 5 frt 88 krért tulajdonosságától felszabadított.

A sárkányi gazdasági kerületben egy 180 holdnyi terület, mely eddig mint tőzeges, helyenként cziheres, csakis alomnak alkalmas csádét termő rész ingoványosságánál fogva marhával megjárható nem volt, 3,227 folyó méter hosszú árok hálózattal, 1066 frt 66 kr költséggel, melyből egy holdra esik 5 frt 92 kr, teljesen alkalmas kaszálóvá változtatott át, e helyen szembeszökő a rét flórájának hirtelen átváltozása, a mennyiben a savanyú csádé feltűnő gyorsan helyet engedett más szelid füveknek.

b.) alagsövezés:

A kománai gazdasági kerület felső-veniczei birtokrészében 52 hold szántóföld lett alagsövezve sűrűn fekvő hálózattal, mely 20,669 méter hosszúsággal bir. Erre felhasznál-

tott 1.5 hüvelykestől 4 hüvelykesig 70 ezer alagsö. Az összes munka anyaggal együtt 2,906 frt 70 kr költséget okozott, esik tehát egy holdra 55 frt 89 kr átlagos költség.

A felemlített összes talajjavítási munkák szakmában végeztettek, részben munka keresés végett e vidékre jött székelyek, részben román munkások által; fizettetett pedig a nyílt árkolásnál a föld kötöttségéhez képest és egyéb körülmények tekintetbe vételével, a mozgósított föld elteregését is beleértve, mely mint például Sárkányban nagyobb távolságra is lett elhordva, köbméterenként 12—20 krig terjedő egységár.

Az alagsövezésnél a földmozgósítást, csölerakást, csöbetemetést és döngölést köbméterenként együttvéve 20 krért végezték.

Ezen ménesbirtok 3,050 holdnyi szántóföldjéből erős trágyázásban részesült összesen 374 hold, vagyis az eke alatti területnek 24%-ka. Erre istállótrágya használtatott.

Növény termelés:

Még mindég kielégítőnek nevezhető a termés eredménye, mely átlag holdanként a következőleg váltakozott és pedig:

őszi buza	215 minimum és	471 kg. maximum
őszi rozs	472 „	500 „ „
árpa	497 „	1102 „ „
zab	338 „	832 „ „
magtengeri	390 „	1900 „ „
takarmány répa	113 „	161 „ „

ellenben a széna úgy minőségére, mint mennyiségére nézve megfelelő volt, a mennyiben a minimum 10.19 metermáza volt holdanként, a maximum pedig 27.20 metermázsára is felemelkedett.

A zöld és vermesítésre szánt takarmány, nemkülönben a zabos bükkönyök jól sikerültek.

A mi a termés értékesítését illeti, megjegyzendő, hogy noha az üzem legfőképpen a ménes szükségének fedezését célozza, mindamelllett a még eladásra kerülő szemes termények, úgy a kedvezőtlen üzleti konjunkturák, mint az azokon kívül itt még számításba veendő rosz és drága közlekedési viszonyok következtében fokozódó érték csökkenés mellett, itteni cézgeknek adattak el és pedig eléretett: buzáért 7 frt 26 kr; rozsért 4 frt 40 kr; árpaért 5 frt 50 kr, mely árak szemben azon körülménnyel, hogy a szállítás maga innen Budapestig 2 frt 50 krba kerülne, az adott viszonyok alatt elfogadhatónak nevezhetők.

A ménes részére átadott termények az időnként meghatározott piaczi átlagárak szerint számítottak át.

A ménesbirtok igazállat létszámát 48 ló és 212 magyarfajta erdélyi ökör képezi.

A cselédség, mely évre szegődtetik, kivétel nélkül a székelyföldről származó magyarokból áll és mind családos. Az összes altiszti és cselédállomány, beleértve a kovács- és bogárnáműhelyben alkalmazottakat is, 187 volt.

Állattenyésztés.

Az állattenyésztés országos tenyészállatok nevelésén kívül csakis tejgazdasággal egybekötött tehenészetre szorítkozván,

itt első sorban a bábolnai m. kir. ménesbirtoktól átvett Möllthali tehenészet képezi a figyelem tárgyát, összesen 118 drb. különböző nemű és koru állattal.

A haszasági arány 92%; meddön maradt 7·8%; tehén ellési arány 91·6%; a borjúkból elhullott 28·8%; országos tenyésztésre eladatott 1½ éves korában 18 drb. bika átlag 159 frt 66 krért, saját tenyésztésre beosztatott 1 drb.

Vérfelújításra vásároltatott Karinthiában 1 drb. tenyész-bika, 1 tehén, 1—1½ éves bika és 1 szopós bika.

Fejés által nyeretett összesen 45,888 liter tej, a fejés évi átlaga naponta és darabonként 5·48 liter, az egész tehenállományra számítva 4·51 liter.

Az értékesítés egy vállalkozó útján helyben az istállóban 5 krért történt literenként, így eladatott 42,257 liter, míg 3631 liter a tehenészet személyzetének járandóságképen lett kiosztva.

Hasonló irányu tenyésztés a sárkányi kerületben elhelyezett és az 1885. év végén 141 drból álló bivaltenyészet.

A haszasági arány 100%.

Az ellési arány 98%.

Az összes évjáratoknak elhullási aránya 5%.

Fejés által nyeretett 35,299 liter tej, vagy naponta és darabonként évi átlagban 3 liter.

A bivaltej szintén vállalkozó útján értékesített literenként helyben 7·5 krért.

A másfél és két éves bikákból a saját tenyésztésre szükséges egyedek kiválasztása után fennmaradt és országos tenyésztésre osztályozott bikák iránt igen nagy kereslet mutatkozott; jobbara a szász községek előljárói látogatták meg a tehenészetet és vásárolták bikákat. Ily módon eladatott összesen 5 drb., 130 minimális és 150 frt maximális árban, vagyis átlagban 136 frtért.

Az állattartás egy más neme, mely főleg 1883. és 1884. évben az erdélyi marhavásárokon észlelt azon nagy kereslet folytán, mely az 1 és 2 éves mezősegi tinók iránt mindenütt érezhető volt, itt is felkaroltatott, — ez a tinó tartás. Sertés- és juhtenyésztés ezen ménesbirtokon még nem üzetvén; a tarló és erdei legelő kellő kihasználása végett, nemkülönben a trágya előállítás szempontjából az idén is a marosvidék és mezőség vásárain nagy átlagban 92 frt 50 kr páronkénti árban oly számítással lettek tinók beszerezve, hogy 2 nyári legeltetés és 1 téli tartás után, mint harmadfű 140—160 frtért páronként kisebb-nagyobb csoportokban eladassanak. Beszereztetett tehát az állomány az idén is, noha úgy a vágó, valamint az igazásra való marha iránti kereslet folyton csökkent, elannyira, hogy míg az 1884-ben jó minőségű mezősegi tinót 120 frt páronkénti áron alul csak elvéve lehetett vásárolni, a múlt évben ugyan ily jószágok ára 90—95 frt között változott; nem sikerült tehát ez évben 90 drb. harmadfű tinónál többet eladni, az eladási ár helyben páronként 160 frt volt.

A gazdasági üzlet egy további része áll a bivalok hizlalása, illetve feljavításában.

Ezen ágban itt határozottan előnyére szól ama körülmény,

hogy a máskülönben nem értékesíthető és egyedül csak a bival által elfogadott savanyu csádés-széna ily uton takarmányképen használtatik fel és trágya termelgetik.

Ha továbbá tekintetbe vesszük hogy a bivaltehen — mert csak ilyen kerül hizlalóba — tengeri szár, széna és a 7—8 óra számított hizlalási időny utolsó negyedében savanyított csalamádé és répa mellett minden erőtakarmány nélkül mégis kihizik és átlagosan darabonként 90—100 frttal értékesítetik, míg a beszerzési ár 50—60 frt között ingadozik általában, a legrosszabb esetben is jó takarmányértékesítőnek és olcsó trágyatermelőnek nevezhető.

Eladatott az idén a budapesti vásárra felszállítva 157 drb. hizott bival 795 metermázsa összes eladási elősúlyban, míg a felállítási összsúlya ezeknek 625 metermázsa volt; termeltetett tehát 170 metermázsa szulynövekedés, vagyis darabja 398 kilo felállítási súlyról 507 kilo átlagos eladási súlyra gyarapodott.

Az állatok egészségi állapota az év elején, daczára a minden irányban megtett óvintézkedéseknek, rosra fordult, a mennyiben a megyszerte kitört száj- és lábujás-járvány a ménesbirtok igás ökreire is átszarmazott, de a többi istállózott és a közlekedési utakon nem járó szarvasmarhákat sikerült a bajtól megóvni. A járvány állatorvosi felügyelet alatt rendes lefolyással végződött, és leszámítva a munkákban így származott hátramaradást, egyéb káros következménye nem volt.

Fatenyésztés.

A fatenyésztésben szintén csak a kezdet nehézségeivel való küzdelem jellemzi az igazgatóság tevékenységét, mert hol az Olt part biztosítása, hol a nép előtt szokatlan határvédelem, hol pedig a még nem régen megállapított dülő utak befásítása és részint már régebben foganatosított, de roszakaratulag megrongált ilynemű befásításoknak helyreigazítására irányult működése és miután a fiatal berendezési faiskolák a szükséges csemete anyagot nem szolgáltathatták, 100,000 drb. 1 éves akác csemete lett vásárlás útján beszerezve, a többi az uradalom saját erdeiből és faiskoláiból került ki, összesen 53,000 csemete, illetve dugvány lett elültetve.

Gazdasági iparágak.

Átérve a ménesbirtokon üzembelen levő iparvállalatokra e helyen csakis az alageső-gyárt emlithetjük, mely bérbeadva a ménesbirtok alageső szükségletét van hivatva előállítani, ily-nemű alageső gyártatott az 1885. évben:

1½"	112,557 drb.
2 "	38,232 "
3 "	27,174 "
4 "	8,568 "
Együtt	186,531 drb.

Munkás viszonyok.

A munkásviszonyokra nézve lassan-lassan, úgy a szakmány, valamint egyéb részes munkák iránt a hajlam a népkörsben már fejlődik és a gazdasági munkákban ily hiányokra visszavezethető akadályok elő nem fordultak.

A munkabérek rendese; férfi napszám 40—60 kr.. nő.

napszám 30—50 kr. között időszakok és kereslet szerint változtak.

A szakmában teljesített aratási munkák holdanként 4 frt 40, 4 frt 50 krért, szénakészítés pedig u. m. kaszálás, szárítás és gyűjtést összevéve 4—5 frt holdankénti árban végeztek.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Hirdetések.

A

magyar gazdatisztek és erdészek segélyegyesülete

ajánlja a t. cz. földbirtokos és bérlő uraknak állás-közvetítő-osztályánál bejelentett tagjait elhelyezésre. Az ez ügyben való felvilágosítások díjmentesek. Ügyvezetői iroda: Budapest, üllői-út köztelek 25. szám alatt.

Krocsák G. Emil,

(16—24.) (1.) e. ügyvezető.

ELADÓ TINÓK.

A fogarasi kir. állami ménésbirtokon
90 drb. negyedfü (3 1/4 éves)
és 120 drb. harmadfü (2 1/4 éves)
tinó eladó.

Venni szándékozók akár személyesen, akár levélben a ménésbirtok igazgatóságánál Fogarason (Erdély) jelentkezhetnek.

Vasuton érkező vevők a homorodi állomáson szállnak ki, honnan az igazgatóságnál előlegesen bejelentendő napon uradalmi fogaton szállítatnak a tinók tartozkodási helyére, hol azok megsejmelhetők, s esetleg a vétel végérvényesíthető.

FOGARASI M. K. ÁLLAD.
MÉNÉS URADALOM IGAZGATÓSÁGA.

17. (1—6)

PIACZI ÁRAK.

A heti vásár		Gabona mérték	tisztá buza	elegy buza	rozs	árpa	zab	török-buza	100 kilo		1 köb-meter tűzifa	1 kilo marhahús	
helye	napja								széna	szalma			
k r a j e z á r o k b a n													
Budapest	augusztus	14	metermázsa	840	—	640	612	630	570	—	—	—	—
Brassó	augusztus	13	hektoliter	580	320	280	260	200	410	280	194	240	36
Deés	augusztus	10	"	680	600	560	—	200	410	520	220	320	28
Fogarás	augusztus	13	"	600	520	300	—	200	480	300	200	210	28
Gyula-Fehérvár	augusztus	7	"	600	500	350	—	300	415	250	250	260	40
Kézdi-Vásárhely	augusztus	5	"	675	—	360	280	210	440	250	90	230	28
Kolozsvár	augusztus	12	metermázsa	680	—	480	—	450	500	400	250	300	38
Maros-Vásárhely*	augusztus	12	metermázsa	598	546	385	440	484	488	230	160	275	36
Nagy-Szeben	augusztus	13	hektoliter	500	380	330	—	205	440	130	100	325	36—46
Nagy-Várad	augusztus	10	"	544	422	380	268	212	382	281	140	330	48
Sepsi-Szent-György	augusztus	9	"	550	500	340	240	210	440	300	120	125	28
Szász-Régen	augusztus	12	"	475	425	275	225	185	375	300	240	260	32
Torda	augusztus	6	"	450	300	300	250	210	350	300	25	250	32